

Llibretes de camp. Ciència crua i sense filtre.

Els gèneres de la literatura científica – 37

Jesús Purroy

Quan estudiava per ser biòleg vaig aprendre ben aviat la distinció entre la bata i la bóta. La bata té a veure amb els laboratoris: la planificació, l'experimentació, la recollida de dades i la seva anàlisi. Jo vaig ser un biòleg de bata. Ara sóc un biòleg de corbata, una opció de la qual ningú no me'n va parlar, i aquest silenci és un defecte que la universitat arrossega com una ala pedigonada.

La majoria dels meus amics van ser biòlegs de bóta. La bóta és la metàfora de caminar pel camp i recollir les dades directament de la natura, amb una intervenció mínima o nul·la. L'estri inseparable de la bóta és la llibreta de camp. Aquestes llibretes són el primer punt on la natura s'atura abans d'entrar a l'engranatge del mètode científic. De l'ull a la mà sense passar pel cervell – o, podríem dir, per les parts del cervell que processen les dades.

La llibreta de camp és diferent de la llibreta de laboratori en un punt molt important. La llibreta de laboratori és un registre de la planificació i l'execució, mentre que la llibreta de camp és un registre de l'observació. Com que es crea en un entorn no controlat, està subjecta a tota mena d'imprevistos. Tant és que sigui una sortida pels Aiguamolls de l'Empordà o una expedició polar: la llibreta és ciència crua.

A la llibreta de camp hi pot haver dibuixos, anotacions, esquemes, fulles o flors enganxades. En realitat, qualsevol cosa: la llibreta reflecteix la vivència de l'observador. No hi ha observació "agnòstica", i qualsevol registre inclou unes coses i n'exclou unes altres. Però la ciència no està mai tan a prop de la immediatesa com en aquell moment en què algú dibuixa allò que acaba de veure, potser abans i tot de saber què és.

Per tal de convertir-se en ciència, el contingut de la llibreta haurà de passar pel mateix procés que qualsevol altra dada. Les llibretes de camp de Darwin donen pistes sobre el que passava pel seu cap, però no substitueixen les versions treballades i argumentades dels seus llibres. Des del punt de vista de la filosofia de la ciència, per a la comunitat científica, la llibreta de camp és un esborrany íntim que no aporta ni treu validesa a les explicacions que se'n deriven. I tanmateix, qualsevol gran explicació sobre la natura ha tingut en algun moment l'aspecte desmanegat i fràgil d'una nota en una llibreta de camp.

Referències

Canfield, M.R. (ed). *Field Notes on Science & Nature*. Harvard University Press, Cambridge, 2011.

Natural History Museum. *The Antarctic Collection*. <http://www.nhm.ac.uk/our-science/departments-and-staff/library-and-archives/collections/antarctic-collection.html>